

SFRJ

za ponavljače
Turistički vodič

Naslov originala
SFRJ ZA PONAVLJAČE
Turistički vodič © Dejan Novačić
Predgovor © Dubravka Ugrešić
Ilustracije © Dejan Novačić
Sva prava © zadržava autor

Izdavač
Mono i Manjana

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković

Glavni i odgovorni urednik
Srdan Krstić

Lektura
Saša Novaković

Priprema za štampu
Mono i Manjana

Dizajn korica
Create Orbite

Štampa
Elvod-print, Lazarevac

E-mail: office@monoimanjana.rs
www.monoimanjana.rs

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

NOVAČIĆ, Dejan, 1961-
SFRJ za ponavljače : [turistički vodič] / Dejan Novačić. - Beograd : Mono i Manjana,
2011 (Lazarevac : Elvod-print). - 161 str. : ilustr. ; 21 cm - Str. 13-15 :
Leksikon izmišljene zemlje / Dubravka Ugrešić.

ISBN 978-86-7804-477-9
316.728(497.1)(091)(036.053.2/.09)
COBISS.SR-ID 187655180

Za promenu formata, umnožavanje, distribuciju ili objavljivanje ovog teksta u celini ili u delovima potrebna je prethodna saglasnost autora. (<http://facebook.com/dejan.novacic>)

Dejan Novačić

SFRJ
za ponavljače

Turistički vodič

Mono i Manjana
2011.

Sadržaj

Leksikon izmišljene zemlje	11
Umesto uvoda	15
Priroda: kroz pustinju i prašumu.....	18
Geografski položaj	
Geologija	
Reljef	
Hidrografija	
Jadranska obala i otoci	
Klima	
Flora	
Fauna	
Kratka istorija SFR(j): priča o Josipu Brozu Titu	24
Tito	
„Tito“	
Kriza žanra	
I posle Tita – Tito, ili nije važno da li je pas crn ili beo	
Stanovništvo i demografija:	
Seljaci, Jugosloveni i ostale Švabe.....	30
Zemljaci	
Porodica: rođovske zajednice i bratstva	
Mešoviti brak i gradsko dete	

POLITIČKI SISTEM I DRUŠTVENO-POLITIČKE ORGANIZACIJE.....	36
Topli obrok za Edvarda Kardelja	
Avangarda radničke klase: drug Dača i Jagnjeće brigade	
Funkcioneri	
SUBNOR	
Titovi pioniri (čemu služe i čime se hrane)	
Spoljna politika: Buda Lončar i Patris Lumumba	45
ONO i DSZ (sredstva masovnog uništenja).....	47
Organi: spoljni i unutrašnji	
Unutrašnji neprijatelji	
Jugoslovenska narodna armija	50
Vojno lice	
O atomskim skloništimama i kiselom kupusu	
Industrija i poljoprivreda.....	54
Novokomponovana narodna muzika	
Spoljna trgovina: sredstva za masovna razaranja	
Poljoprivreda: duvan s Pohorja i kukuruz bez koštice	
Finansije i novac.....	59
Kursne liste od Alije Sirotanovića	
do Slobodana Miloševića	
Stoja	
Jugoslovensko privredno čudo	
Religija: partizani	63
Vampiri	
Partizani	
Vera u zagrobni život: Kuća cveća	
Sveta mesta: Međugorje i Kumrovec	
Deda Mraz	

OBRAZOVANJE I NAUKA: RAČUNAJTE NA NAS 70

Usmereno
Ekskurzije
Akademici

KULTURA I UMETNOST:.....

Od Krležinih drama do Meštrovićevih Srba.....74

Književnost: Fric je bio čovek debo
Likovne umetnosti: Vilerovi gobleni i Meštrovićevi Srbi
Muzička baština
Opera, balet i kozaračko kolo
Jirži Mencl: Vlak bez voznog reda
Partizanska škola filma
Nagrade i festivali
Pozorište: kazalište

Sredstva javnog informisanja, crveni bilten i Alan Ford 87

Dnevna štampa
Od Kekeca do Čika
Moć medija ili kako je Janša postao zvezda
JRT: Jugoslavi dizjem puan

Svakodnevnicu: gde i zašto žive Jugosloveni 93

Zamrzivač i nestašice
Odmor, zabava i rekreacija
Čvrge
Dečje pesmice

Jugoslovenski praznici (koje niko ne slavi) 100

Dan republike: praznik koji niko nije slavio
Prvomajski uranak
Osmi mart
Slet za Dan mladosti
Repriza Nove godine

Venčanje: ambasador ćebe za buduće bebe

Rođendani: o knjigama i ruskoj salati

Sport, fiskultura i šah 108

Kako su fudbaleri rekli „ne“

Olimpijske igre i kranjski ćevapi

Sve zvezde jugoslovenskog sporta

Čudo neviđeno (ideja lepoga u SFRJ) 116

Uloga brkova u oružanoj revoluciji

Šušlavac

Trst je naš

Zašto je Gorbačov zabranio pitralon

Seks na jugoslovenski način 120

Pimpek: imati i nemati

Galebovi, ili mali nokat kao erogena zona

Zvonimir Rogoz, čovek koji je skinuo Hedi Lamar

Lijepa žene prolaze kroz grad

Tako mlada, a već Slovenka

Čudo neviđeno

NACIONALNA KUHINJA 129

Vegeta

Istorija: tačkice, pasulj i Unirini paketi

Ćevapčići

Burek i rekbu

Dečja usta

Slatki život jugoslovenskih pionira

Od himbersafta do cedevite

Kako putovati, ili kako stići i uteći 136

Vremenske zone ili Joke About Time

Vozovi i vlakovi

Fića, čovek s točkovima

Titanik
Troka i poni

Praktični saveti i turističke informacije 143

Putne isprave
Vakcine i zdravstvo osiguranje
Šoping ili tužna priča o drvenim čapljama
Šta poneti od odeće i obuće
Bonton: oslovljavanje, ili nismo mi na ti
U restoranu: kako pravilno upotrebiti čačalicu

DODATAK: šta piju... Jugosloveni 149

Rakija

SPECIJALNI DODATAK: šta su sve izmislili Jugosloveni 153

Električna struja
Kaladont
Digitron
Pljeskavica
Koka-kola: piće vaše i naše mladosti

**BESPLATNI DODATAK: naučite jugoslovenski
za pet sekundi 158**

Dejan Novačić
SFRJ ZA PONA VLJAČE
Turistički vodič

LEKSIKON IZMIŠLJENE ZEMLJE

Knjiga Dejana Novačića *SFRJ za ponavljače* fantastičan je osobni poduhvat. I njezina tema je fantastična. Tema Novačićeve knjige je svakidašnjica zemlje koja je postojala, pa je zatim nestala, iako ne baš odjednom i ne baš posve. Kao da se cijela jedna zemlja pretvorila u Carrollovu Češersku mačku čiji se fantomski osmijeh čas pojavljuje, čas nestaje. Čak ni nedavno, posljednje u nizu službenih ukinuća Jugoslavije, još uvijek ne znači da su njezini bivši građani oslobođeni njezina prisustva. Neki se, naime, još uvijek sjećaju. Takvi građani pate od sindroma fantomskog uda. Takve svaki čas nešto zasvrbi. I oni protegnu ruku da počesu nožni palac, a noge, gle, više nema.

Dejan Novačić nastupa u ulozi samozvanog kuratora muzeja bivše Jugoslavije. On se prema svome eksponatu odnosi s pažnjom i nježnošću, a za to je sposobna samo osoba od integriteta. Osoba koja uvažava činjenice. Osoba koja se ne stidi vlastite biografije, niti vidi osobit razlog da se njome ponosi. Ove odlike neobično prijaju, osobito ako se prisjetimo nedavne činjenice da se većina Jugoslavena odrekla vlastitih biografija. Većina je negirala da se rodila tu gdje se rodila, većina je metaforički rečeno prokazala svoje „roditelje“. Građani su se preko noći prometnuli u pionira Pavlika Mo-

rozova, Staljinova ljubimca i djeteta-heroja. Za volju svojih idola, Miloševića, Tuđmana i drugih, većina je bila spremna da se odrekne vlastitih roditelja, prijatelja ili prvih susjeda.

Knjiga SFRJ za ponavljače je leksikon, personalni katalog stvari, pojmova, običaja, fenomena i imena vezanih uz bivšu Jugoslaviju. Iz današnje perspektive ta se svakidašnjica može činiti fantastičnom, međutim, ni sadašnjost malenih zemalja koje su iščilile iz jugoslavenskog jajeta ne pruža u tom smislu mnogo nade. Zato je i naslov Novačićeve knjige dvosmislen. SFRJ za ponavljače je podsjetnik zaboravljene prošlosti, ali, tko zna – jer sa zemljama, kao ni s ljudima, nikad se ne zna – možda i solidan priručnik za budućnost.

Prošlost jugoslavenske svakidašnjice u Novačićevu leksikonu malko je falsificirana, obojana ironijom, humorom, nježnošću ili pak veselim pretjerivanjem, što je posve zakonito: rekli smo već, autor je samoproглаšeni kurator u svome privatnome muzeju. Međutim, ako ti koji su srušili Jugoslaviju – samozvani heroji, ubojice, lažni povjesničari, ljudi predsjednici i novokomponirani političari – ako su, dakle, svi oni s lakoćom srušili to što su drugi ljudi godinama gradili, onda pristojnim ljudima kakav je Novačić ne preostaje drugo nego da pokupe ostatke na hrpu i odaju veselu počast svome bivšem životu. U tom smislu Novačićev književno komemorativni poduhvat zasluži puno poštovanje.

Čitanje Novačićevog leksikona pruža mnogostruke užitke. Jugoslaveni su dugo živjeli zatočeni u ideološkim floskulama koje su naprosto perpetuirali. I zemlja je bila najljepša na svijetu, i Jadransko more najplavlje, i riba najsvježija, i ljudi najsrdačniji, i samoupravljanje najefikasnije, i bratstvo i jedinstvo najčvršće, i vojska najhrabrija. Novačićeva knjiga

SFRJ ZA PONAVLJAČE

dekonstruira te i druge floskule na veseo način. Upravo zato postiže dvostruki efekt. Čitajući Novačićeve knjige pomirano pristajemo na vlastitu prošlost i istodobno osjećamo olakšavajući otpust od nje.

I još nešto, vrijednost Novačićeve knjige je i u tomu što među prvima otvara prostor za revalorizaciju prošlosti, i to ne one „službene“ – njome će se baviti povjesničari – nego prošlosti naših osobnih života.

Dubravka Ugrešić